

פרוטוקול מס' 6/א
מליבת ועדת הכלכלה
מיום ג' ד' שבט תשט"ז - 17.1.1956
בשעה 111.00

השתתפו:

חברי הוועדה:

- ב. אבניאל - היו"ר
י. אלמוגי
מ. אולמרט
י. אלון
ש. בז'רנו
ח. יהודה
ס. יוספטל
ג. שוקן

מוזמנים:

- שר המסחר והתעשייה פ. ספיר
י. גלקמן - מנהל משרד המסחר והתעשייה
א. הירשברג - מטעם משרד המסחר והתעשייה
י. הילמן - מטעם התאחדות בעלי התעשייה
מ. ברגר - מטעם התאחדות בעלי התעשייה
ש. גורן - מטעם חברת העובדים
ב"ר מאירוביץ - מטעם חברת העובדים
י. גולדמן - מטעם חברת העובדים

סדר-היום:

- א. שאלת היבוא המתחרה בתוצרת הארץ.
ב. תשובות שר המסחר והתעשייה על שאלות חברי הוועדה.

היו"ר ב. אבניאל: ברשותכם, אני פותח את הישיבה. לישיבה זו הזמנו גם את נציגי התאחדות בעלי התעשייה ונציגי חברת העובדים כדי להביא בפני שר המסחר והתעשייה וחבר עוזריו את התביעות והטענות נגד היבוא המתחרה בתוצרת הארץ, בדיון שאנו דנים בו בפרשת היבוא והילצוא, שר המסחר והתעשייה קבל ברצון הצעה זו והוא מאד מעוניין בנוכחותנו לשמוע כמה משאלות וטענות קונקרטיות, ויעשה כמיטב יכולתו - כך אמר לי - להביא את הדברים על תקונם.

אולם בטרם נשמע את המוזמנים ברצוני להביא לידיעת הוועדה כי פנו אלי מטעם ארגון הקבלנים - יושב ראש הארגון הרצי ויו"ר הארגון התל-אביבי ועוד מספר אנשים - בבקשה שנכנס לבירור בעיות הבניה בישראל ונשמע גם אותם, לי נדהם שאיננו יכולים לקבל פנייתם עד אם נגמור את העניינים העומדים על סדר יומנו, זאת אומרת בעוד 6 שבועות לפחות, את חברי חמימי דעיה אחי, אודיע להם על כך.

ועתה נבקש את נציגי התאחדות בעלי התעשייה להביא בפנינו את טענותיהם ומשאלותיהם בשאלת היבוא המתחרה בנוכחות שר המסחר והתעשייה, כדי שיחד נוכל לברר וללבן את הבעיות.

י. ברגר: לכאורה חפיקי הנזק, כי איך מי שמתנגד לכך שבמקום שאפשר להשיג תוצרת הארץ איך להביא תוצרת חוץ. אולם למרוח שהגשנו כמה תזכירים גם לוועדת הכלכלה של הכנסת, המצב אינו משביע רצון. ועדת הכלכלה המליצה שכל רשיונות היבוא ירוכזו בידי רשות מוטמכת אחת. המלצה זו לא בוצעה. אני אגיד מה היו יתר המלצות ועדת הכלכלה ששד

היום לא בוצעו. עדיין נמשך המצב ש-12 רשויות מוציאות רשיונות לבוא, וכמו כן שקשה לדרוש שכל רשות מוטמכת תדע מה מיצריה בארץ ומה לא. דוקא ביחס למשרד המסחר והתעשייה אני חייב לציין שהפקידות עושה כמיטב יכולתה ומקפידה על תוצרת הארץ, מה שאיך כן בנוגע לרשויות אחרות.

ועדת הכלכלה המליצה על בדיקה כללית של תעריפי המכס, כדי להטיל מכס גבוה על מוצרים המתחרים בתוצרת הארץ ולשחרר ממכס חמרי גלם. גם המלצה זו לא בוצעה, וכיחם המצב הוא כזה, שמוצרים מוגמרים מובאים לארץ מבלי שיוטל עליהם מכס, ולעומת זאת חמרי גלם משלמים עד 60 אחוז מכס. אני מוכן להגיש רשימה של מוצרים כאלה.

ועדת הכלכלה המליצה שסחורות שיובאו ללא רשיון יוחרמו וייוצאו לחו"ל. אמנם מחרימים את הסחורות, אינני יודע אם אח כולן, אבל איך מייצאים אותן לחו"ל. יוצא אפוא שהסחורות שהוחרו נקנות על פי רוב על ידי אותם אנשים שהביאו אותן, והן משווקות בארץ, למרות כל הקנסות המוטלים עליהן. בדרך כלל למכירות פומביות של סחורות אלו יכולים להכנס רק אלה המביאים את הסחורות.

שר המסחר והתעשייה פ. ספיר אולי אתה יכול לומר באיזו מקומות נעשה הדבר?

היו"ר ב. אבניאל: אולי אתה יכול לומר לנו כיצד מסדרים את המכרזים?

י. ברגר: לא הייתי רוצה להרחיב את הדבור, ואינני רוצה להביא הוכחות שאינן עכשו, כי לא הייתי רוצה להגיד משהו שבעצמי אינני משוכנע שיה בדיוק כך. אני יכול לשפוט רק לפי התוצאות שהסחורות הנמכרות במכרזים מגיעות לידיים שאינן אריכות להגיע.

עכ"ו היינו ממליצים שתקוח חברה שישתתפו בה נציגי המשרדים הממשלתיים, נציגי המסחר ונציגי התעשייה, שלא תעבוד על בסיס של רווחים אלא תשווק במיטב יכולתה את הסחורות המוחרמות לחו"ל.

ועדת הכלכלה המליצה על בדיקה כל רשיונות היבוא ובטול רשיונות בלתי-חיוניים. אינני יודע אם דבר זה אקטואלי עכשו, יתכן שאיך כבר רשיונות יבוא כאלה. אבל אני חושב שעריכת בדיקה כזאת מזמן לזמן לא היתה מזיקה.

ועכשו יש לנו טענות, אולי לא לגמרי מוצדקות, כי צריך לתת עידוד למשקיעי הון, אבל מה לעשות ומסקיעי ההון מנצלים עידוד זה לרעה? העולים רשאים להביא סחורות בסכום עד 1400 דולר לראש משפחה, ועל פי רוב סחורה זו נקנית על ידי אנשים שאיך להם כל שייכות לראש המשפחה או בעל הרשיון, ומביאים את הסחורות לפי הוראות של אנשים מעוניינים. אמנם קשה לי להגיד שאיך לתת לעולה חדש אפשרות כזאת, אבל אפשר למצוא דרך לבדוק אם זו סחורתו או לא. יתכן שאפשר לעשות זאת על ידי נציגותינו בחו"ל. צמצום הסכום מ-25 אלף דולר ל-3500 דולר להעברת הון, נעשה בכיוון הרצוי.

בנוגע להברחות, לדעתנו הבדיקות והבקורת במכס אינן מספיקות, כי בכל זאת מזמן לזמן מחגלות הברחות. יש בעיה נוספת, שמרכזי ההשקעות מאשר יבוא סחורות שכביכול דרושות למפעל חדש ולמעשה הן אינן דרושות. אני מוכרח להסתמך ולומר, שהיחה לי שיחה עם מר שטרן, והוא הבטיח שהבקורת על כך תהיה קפדנית יותר וקשורה עם התאחדות בעלי התעשייה.

היו"ר ב. אבניאל: אולי אתה יכול לומר לנו לגבי כמות הסחורות המתחרות בתוצרת הארץ שהובאה בשנת 1955?

י. ברגר: אינני יודע את המספר. אבל אני יודע שמשרד החקלאות והסוכנות הביאו כמויות נכרות של סחורות שאפשר לקבל אותן בארץ ובמחירים מתקבלים על הדעת. באופן מיוחד הייתי אומר, שהסוכנות יכולה לנהוג ביתר רחבות לב כלפי תוצרת הארץ.

היו"ר ב. אבניאל: היה חשוב מאד אילו יכולתם להמציא לנו סקר תמציתי, כי יש הבדל אם זה גורם הפרעה בעבודה ל-50 פועלים או ל-500 פועלים, לשני מפעלים או ל-200.

ש. בז'רנו:

מהו לפי דעתך גבול ההגנה הרצוי על תוצרת הארץ? כמה מותר לשלם בעבור הערך המוסף בקנה מידה של דולר, כדי להגן על תוצרת הארץ?

י. ברגר:

זה תלוי בכל מצרך. מכל מקום איננו חושבים שצריך להגן במקרה שהערך המוסף עולה על 2.70 ל"י הדולר.

ש. בז'רנו:

אם כך, צריך לחסל את כל תוצרת הארץ. הערך המוסף אינו כולל מט מסוייג ומכס.

י. ברגר:

מ. אולמרט:

באיזו מידה סחורות השלומים מתחרות בתוצרת הארץ, ומהו ההבדל בין רמת הייצור אצלנו ובין זו המקובלת בעולם?

י. ברגר:

סחורות השלומים בחלקן מתחרות בתוצרת הארץ ומביאים אותן כי נתן אשראי ל-8 שנים. למשל - מכבשים הידרואולים ומכשירי כבשיל כל תוצרת הפלסטיקה המיוצרים בארץ אינם נופלים מתוצרת חוץ ובכל זאת מביאים אותם על ידי השלומים. כמובן שאחד הנימוקים הוא, שהיצרן המקומי אינו יכול לתת אשראי ל-8 שנים.

מה שנוגע לפיריון העבודה בתעשייה שלנו, אני מוכרח להסתמך על סקר שהופיע בעתונות וממנו מסתבר שהיחס בינינו ובין ארצות הברית, למשל, הוא אחד לשמונה.

ג. שוקן:

אני סבור שהיה רצוי לשמוע מראשי משרד המסחר והתעשייה מה הם העקרונות שלהם לקביעת ההגנה על תוצרת הארץ, ומהו גבול ההגנה הזאת. אני יודע שיש מצרכים רבים בהם אין יבוא והערך המוסף של הדולר עולה בהרבה על 2,70-2,80 ל"י.

שר המסחר והתעשייה פ. ספיר:

אני שמח מאד שעוררו שאלה זו ואני רוצה להגיד כמה דברים אפיקורסים. אנו נמצאים בסכך של דברים הסותרים זה את זה. מצד אחד אנו רוצים לשמור על תוצרת הארץ, אבל מצד שני איננו רוצים שיעלו המחירים, ומצד שלישי אנו רוצים לייצא סחורות, ולשם כך יש צורך בחמר גלם זול. אנו נמצאים בסתירות מתמידות בעניין זה ולא הרשות המוסמכת היא הגורם המפריע.

לגבי השלומים אני יכול להגיד בבטחון גמור - כי אני מכיר מקרוב עניין זה - שחברת השלומים אינה מביאה שום חמרי גלם שמייצרת בארץ. אולי היה כדאי שתוצא בפני הועדה סקירה על סיכום שלש שנות השלומים. יש לנו חמר מפורט ביותר בשטח זה, וממנו יתברר שחלקם של חמרי הגלם בשלומים הולך וקטן.

אבל אני יכול להביא דוגמה בעניין תוצרת הארץ, דוגמה הזועקת לשמים מהימים האחרונים. אנו מביאים עוליות 300-4000 עוליות לחדש, והטורונות צריכה לקנות סמיכות בעבורם. התאחדות בעלי התעשייה פנתה ובקשה שאת הסמיכות יזמינה אצלה. הטוכנות הכריזה על מכרז. אולם הסקציה לייצור סמיכות בהתאחדות בעליה התעשייה שלחה חוזר לכל חבריה בלשון זו: אתה מתבקש להשתתף במכרז, אתה תגיש מחיר כזה וכזה ותקבל אחוז כזה וכזה מההזמנה. אני שואל: איזה מכרז הוא זה? ואמנם כולם קיימו את הוראות הסקציה ומחיר שנתקבל היה 5 לירות הדולר ויותר. אני שלחתי מכתב לנשיא התאחדות בעלי התעשייה ושאלתי: היתכן? כמובן, הוא השיב לי שאילו גלקמן היה מטפל בעניין זה, העניין היה מסתדר אחרת. איצני יודע אם האטיקה צריכה להקבע על ידי טפולו של מר גלקמן או מר שנקר. אבל דה לא רק עניין של אטיקה, כי ב-2.70 ל"י אפשר לקבל את הסמיכות הללו.

דוגמה שניה, של קרטל, כפי שנקרא הדבר

בלעז, אני קורא לזה קנוניה. מייצרים נרות בארץ, בזמן האחרון מצאנו שהעלו את המחירים פי 1,5 לעומת המחירים מלפני שנה. לאחר בדיקה התברר לנו שמתוך 18 מפעלים עובדים רק 3 ו-15 מקבלים שכר בעד זה שאינם עובדים.

בשבוע שעבר היה לי דין ודברי עם יצרני השמנים, שאאלח קיים אחד או קלוקליה משותפת. הם העלו את מחיר הטבון הטואלטי ב-25 אחוז. במקרה כזה אני מסוגל להביא טבון טואלט באוויחן, מפני שאני רוצה לחנך את האנשים שידעו שענין זה אינו הפקר. אני בעד תוצרת הארץ, אבל עד גבול מסויים. ואני מביא דוגמאות שונות מסקטורים שונים, כי בענין זה לא קיימת אצלי שאלה של סקטורים. בטנה טענה היה ענין של בצל, ואני הצעתי להביא בצל"ח מחו"ל ואמנם כאשר הבאנו 500 טון בצל ירדו המחירים ב-75 אחוז. אני יודע להעריך עמל חקלאים ועמל תעשייתיים, אבל יש גבול לכל דבר.

מר ברגר אמר כאן שהערך המוסף של הדולר צריך להיות 2,70-2,80 ל"י. יש ענין של נייר שאנו מתלבטים בו שמועות. שם מדובר על 2,70 ל"י הדולר?

קיימת אצלנו ועדה משותפת של היצרנים ואנשי המשרד המתכנסת אחת לשבוע ומטפלת ב כל הענין באופן פרנטיבי.

ואשר לציווד, אנו מביאים ציווד לא רק מגרמניה אנו מביאים ציווד שאפשר לקבלו בגרמניה גם מאנגליה וארצות הברית, כי קנה המידה שלנו הוא קודם כל - התאמת הציווד ומחירו. יציעו לנו הגרמנים מוצר שאינו מתאים חינו, לא נקבל אותו. ואני רוצה להביא דוגמה כדי להוכיח שלא השלומים הוא האספקט הקובע. אנו קונים ציווד גדול בשביל חברת החשמל. היו לנו פקפוקים אם לקנות גורטור בגרמניה או בארצות הברית ולשלם 2,4 מליון דולר. החלטנו לקנות בארצות הברית, ואינני צריך להגיד לכם מהי משבילנו הוצאה של 2,4 מליון דולר. באותה שיטה אנו נוהגים לגבי יצרנים אחרים. "אחא" ביקש להזמין ציווד מאנגליה, ארצות הברית וגרמניה, ואנו אפשרנו לו להזמין מכל המקומות הללו. היה ענין אחר ביחס למנוף. טענו שאת המנוף צריך לייצר בארץ ישב מוהלרוהוכיח שהענין הוא עדין מאד, ומספיק שטפת שמן אחת תטפף במנוף והמנוף מתקלקל. אני עשיתי פשרה - מנוף אחד נזמין בחו"ל והאחר בארץ. אבל אינני יודע אילו יכולתי לאלצו להזמין את המנוף השני בארץ אילו היה עצמה בהתנגדותו.

מעבודתי הקודמת אני יודע שיש ענין של משאבות. בהפרש החשמל שצורכות הטורבינות שיוצרו בארץ אפשר לכסות את מחיר הטורבינה.

בעיית תוצרת הארץ היא בעיה כאובה. אנו חייבים לעשות הכל, אבל גייבים גם היצרנים.

אין יסוד לדבר - ואני מצטער שאני צריך להגיד זאת - שמוצרים מוגמרים אינם משלמים מכס ואילו חמרי גלם משלמים עד 60 אחוז מכס. אני יכול להביא דוגמאות שאנו משחררים ממכס מוצרים שמוגמרים רק בחלקם הרביעי. ואם לפעמים אנו מטילים מכס על דברים מסויימים, הרי זה רק מתוך לחץ של התעשייה.

אנו מתלבטים קשות בבעיית הסחורות המוברחות מחוץ לעוליה שיש להם היחרים להביאו סחורות, יש עוד שני סוגים של סחורות המגיעות לאר. האחד חציררשמי וחציו הברחה ממש - זה הצי הישראלי; אנו רוצים שיהיה לנו צי ויהיו לנו מלחים. ומלחים אלה יש להם רשות להביא כמות מסויימת של סחורות. ישנם 1500 מלחים, כל אחד בא למולדת פעם בשלושה שבועות. כל אחד יכול להביא סחורות ב-50 דולר. ומחוץ למלחי ישראל מגיעים מלחים זרים. השנה הגיעו 1200 אניות לגמל. והמלחים הזרים אינם יותר טובים מהישראליים.

גורם נוסף להברחות הם גם היצרנים למיניהם. רק בשבוע החברר לצירות אחת היתה מעורבת בעיסקה גדולה.

ולמרות כל אלה דומני שבמלחמתנו נגד הברחה התקדמנו לא מעט. אנו מחרימים את הסחורות המוברחות. וכאן משתלבת הבעיה של יצוא הסחורות המוברחות או מכירתן בארץ; יש סחורות שאם נייצא אותן לחו"ל נקבל בעבורן אפס ובארץ אפשר למכורן ב-7 לירות הדולר. אני מוכן לקבל את הרעיון של ברגר בענין זה. אבל אין צורך בחברות. יש לנו מספיק חברות בארץ. צריך להקים ועדה שתטפל בענין מכירת הסחורות הללו. על כל פניה לא נקל המכס ממחר למכור סחורות בארץ, וכאשר הסחורות מונחות מבקר המדינה מגיש דו"ח ומחרעם על כך.

בענין רשיונות יבוא גלתי חיוני, אינני מבין מה נקרא רשיון יבוא גלתי חיוני. יש תקציב מטבע חוץ שנקבע בראשית כל שנה. יש בו טעיף למזון, יש בו טעיף להלבשה. עד היום לא שמעתי מהו הטעיף הגלתי חיוני. אני יודע שכל שנה יש מאבק לא קטן בין האוצר שאריך להקציב את המטבע ובין המשרדים ש צריכים לספק את המצרכים לאוכלוסייה. עדין לא שמעתי שמישהו יגיד שנותנים לו יותר מדי. בדרך כלל הרשיון הוא רק לחודש ימים עד לפתיחה האקדמיטית. אחר כך הוא קשור עם זמן מסלוח הסחורה. רבים מהרשיונות מתבטלים. תוך הסדורים החדשים שאנו רוצים להנהיג לבי היבוא, אנו רוצים לקבל איזו ערבות כדי שלא יסתובבו סחפי רשיונות. בזמנו היו רשיונות יבוא ללא תשלום. אני חושב שכבר שנה וחצי אין מוציאים אף רשיון יבוא ללא תשלום. את הקודמים כמלנו או צמאמנו עד למנימות.

אשר לענין העוליה, נכון הוא יש לשנה מקרים הגונים. ולאחר שהעלנו את הסכום המותר עד 25 אלף דולר, החברו שיש בזה רשת שלמה של הברחה, ואז הורדנו את הסכום עד 3500 דולר, והסכום הכולל ירד מ-331 אלף דולר לחודש עד 52 אלף דולר. בלב כבוד אשרתי גם את הסכום של 3500 דולר, אבל גם לגבי סכום זה העולה צריך להוכיח שעקבאותה סחורה שהיא מביא 5 שנים בחו"ל. מכל מקום, אני מוכן לכתב למכס שאתם חושבים שצריך להקפיד בכדיקות עוד יותר.

אשר לבעיית משקיעי הון חוץ, אין זה פשוט, כי מיד מאיימים בשם יהדות כל העולם. אבל בכל זאת ה עובדה היא שיהודים אלה הביאו עצרות מליונים דולרים, כך שאין להגיד שהכל הוא רמאות, יש בזה גם אחוז מסויים ל אמת. בדרך כלל יש דרגות שונות - הונאת דעת, רמאות, רצון להרוויח יותר. וכדי ליצל את הענינים והלקפיד יותר, אנו רוצים להעביר את מרכז ההסקעות למשרדנו בירושלים.

גם אני אינני יכול להגיד מהו סכום הסחורות שאנו מביאים מחו"ל ויכולנו לייצרה בארץ. אני רק יכול להגיד, שהסכום שיכולנו לחסוך על התוצרת המיוצרת בארץ בודאי מסתווה עם סכום זה. הייצור שלנו עולה מדי שנה בשנה. אני חושב שבשנה האחרונה הגיע הייצור התעשייתי לבליון דולר. אילו עמדו לרשותנו סכומים גדולים יותר של דולרים, היינו פותרים כמה וכמה בעיות ועל ידי כך גם מגינים על תוצרת הארץ. אבל לא תמיד אנו יכולים ללכת לפי קדו אחד. אנו צריכים לכלכל את כל מעשינו לפי החנאית שאנו נחונים בהם, וחנאית אלה משתנים. אבל בתוך המסגרת הזאת אנו מנסים לשוחח עד כמה שאפשר לחוץ בטוח יותר.

היו"ר ב. אבניאל: מדוע לא בוצעה המלצת ועדת הכלכלה להקים רשות מוסמכת אחת ליבוא?

מהו מספר הרשיונות שהוציאו ביטנה שעברה כל הרשיונות המוטמכות?

י. גלקמן: להערתו של מר ברגר ביחס להזמנות מהשלומים, כי התעשייה הגרמנית נותנת ארצי לזמן ארוך והתעשייה המקומית אינה יכולה לעשות זאת, אני רוצה לומר כי פתרון שאלה זו. אנו נותנים לתעשיין המקומי הלוואות מתקציב הפיתוח לזמן ארוך, בערך משתווה לתנאי התשלום של השלומים.

יש עוד בעיה, שהתעשיין מזמין קומפלקט שלם של איוד, וחלק מזה מייצרים בארץ. אבל התעשיין הגרמני אינו מוכן לתת ערבות כשביל הציווד את יוציאו את החלק הזה. ולכן בנקודה זו אנו מוכרחים לוותר.

ג"כ מאירוביץ: אני רוצה לשאול: האם היבוא בשוק האפור נכלל ברשימות היבוא, ומהו הסכום הכללי של יבוא זה, והאם מוצרית המובאים על ידי יבוא זה אינם מנוחרים בחלקם בתוצרת הארץ ואינם גורמים להעלאת טנדרט החייה?

י. אלמוגי: מה האמת בשמועה שמישהו הציע הצעה נבונה, כי עזרה הממשלה שתתן למפעלים שונים בצורה שונות תותנה בבטחון שהמפעל עושה משהו בקשר עם מועצת הייצור והעלאת פריון הייצור?

שר המסחר והתעשייה פ. טפיר:
 לשאלת מר מאירוביץ לגבי חברת "עמיון",
 עד 1.1.56 הובא רק מזון בסכום של 2,7
 מליון דולר. זה הכניס לנו בוסף ללירה ושמונים עוד 2,80 ל"י הדולר, היינו
 4,60 ל"י הדולר. מדוע הקימונו את חברת עמיון? כל הוברר לנו ש-75 אחוז
 מהסקריפים קשורים ברמאות, ואנו חושבים, ובצדק, כי מוטב שהממשלה תטפוג
 את הכסף שצריכות להרוויח קבוצות יהודים, איננו רוצה להגיד כנוטיות של
 מבריחים. אילו הממשלה ספגה את הכספים שהוצאו על יבוא ללא תשלום ב-6 שנים,
 אולי בטוח מסויים מצבנו היה אחר.

הסכום השני שהוצא הוא - 600 אלף דולר
 ליבוא מקררים וזה הכניס לנו 6.80 ל"י הדולר. הוכח שכל ענין המתבנת
 בטוח המקררים הוא עורבא פרח. עד עכשו נמכרו 10 אלפים מקררים, ואני האעתי
 שנחיל בטריה שניה, והיות והורדנו את הסכום בדולרים, זה עשוי להכניס לנו
 6,5-7 לירות הדולר.

אני רוצה לציין כי לא הובא שום מצרך
 שמחברה בתוצרת הארץ. הסכום הכללי שהוקצב לעמיון לשנה הבאה הוא 6 מליון
 דולר. חברת הכנסת יוספטל, אני מסכים שזה מהווה גורם לגבי העלאת רמת
 החיים. איננו מביאים תפוחים ואיננו מביאים שום דבר המתחרה בתוצרת הארץ.

י. ברגר:
 מבלי לחפות על קנוניות שנעשו, אה נעשו,
 אני רוצה להגיד בנוגע להצדקת המחיר של
 5 לירות הדולר. ידוע לי שהקציה בהתאחדות בעלי התעשייה פנתה בחדשי מרץ-
 אפריל שנה ששברה בבקשה להוסיף לה מהי כמות חסמיכות שהסוכנות תרצה להזמין,
 היות והם צריכים להכין את החמר הדרוש להם. איננו רוצה להצדיק את החוזר
 והתשובה, אבל יתכן שלא היה מטפיק חמר ומוכרחים היו לפנות לבקש מהיצרנים
 שישתתפו כולם במרכז בכדי לשפך את הכמות הדרושה.

בנוגע לסכום, הקנוניה מאומצמת מאד.
 כיצד מוצר זה שאינו משתתף בקנוניה זו, אני חייב לומר להצדקתם, שהחמרים
 הגלמיים עלו ב-30 אחוז, ולכן לא מצאו אפשרות אחרת אלא להוציא לטווק סכום
 ממין יותר משובה בלי לשנות את המחיר. נכון שצריכים היו להתקשר עם הרשות
 המוסמכת ולהודיע על כך.

מה שנוגע למכס על טחורות מוגמרות ומכס
 על חמרי גלם, אני רוצה להצביע על מוצרים מוגמרים שיבואו פטור ממכס.
 יש ענין של קפיצות שנעשים מחוטי פלדה, על חוטי הפלדה משלמים מכסים ועל
 הקפיצות - לא. להצדקת המכס אני צריך להגיד, כי קשה להבחין אם חוטי הפלדה
 מיועדים לבנין או לקפיצות. כל המכונות החקלאיות פטורות ממכס. על ברזל
 מקצועי משלמים מכס שמגיע ל-60 אחוז.

אשר לערך המוטף לא אמרתי שלגבי כל מצרך
 הוא צריך להיות 2,80 ל"י. אבל יש צנורות אלומיניום שמפעל מקומי מציע
 לטוכנות והערך המוטף הוא רק 1,8 ל"י הדולר והטוכנות אינה רוצה לקנות
 במפעל זה. הייתי אסיר תודה לשר אילו היה מועיל לענות לי אם הטוכנות אודקת...

שר המסחר והתעשייה פ. טפיר:
 אני כבר עונה: היא אינה אודקת.
 אני יודע שנענין מכונות חקלאיות וחלקי
 חלוף יש החקדמות גדולה בארץ ועד כמה שאני שומע הערך המוטף אינה עולה
 יותר מ-2 לירות הדולר.

אם צריך לשחרר ברזל ממכס רק למטרה זו,
 אני אשתדל שבענין זה יעשו משהו. אבל אני רוצה לתת דוגמה הפוכה. יש מפעל
 ליצור מטמרים וחוטי תייל. החמר אינו חייב ממכס. אבל ברזל חייב במכס.
 והנה לוקח את הברזל ומוכר אותו לתעשייה. אני מוכן לברר את ענין המכס
 על הקפיצות.

י. ברגר:
 המכס הטכני להטיל 25 אחוז על הקפיצות, אם
 משרד החקלאות לא יתנגד.

שר המסחר והתעשייה פ. טפיר:
 בענין הטמנים אתה בעצמן אומר - ושוב לי
 כאשר אני יכול לדבר על שני הטקטורנים יחד -
 שהם קמו בבקר בהיר והעלו את המחירים ב-25 אחוז. וכאשר הם נשאלים, משיבים
 היצרנים כי הם ביררו, מה פירוש ביררו? הוא בא ובירר ואמר לו - לא, וזה
 נקרא שהוא בירר.

אנו נמצאים עכשו בסבך של מחיריה. היה
סיני של השלמת השכר, ואני הייתי בין גלה שחשמו שלא צריך להעלות את
השכר. והנה מיניה וביה מעלים את מחיר הסוכן ב-25 אחוז. אבל לא רק זאת,
הוברר לנו שהקולוציה נעשית לפי החוליה החלשה ביותר בשורה, לפי הממשל
העתיק ביותר. מה היזק בדבר?

אני אינני בעד מכרזים, אבל לא תהיה
לנו ברירה אלא ללכת בדרך זו, כי אחרת נתנאים הקיימים במשק, לא יבנה
המשק ולא היצוא.

היו"ר ב. אבניאל:
בזה סיימנו את בעיית ה בוא המתחרה בתוצרת
הארץ. הוסיף עוד חשב על מדוכה זו. אבל
הייתי מציע שטר המסחר וההעשייה יטכיו שתוקן על ידי מרדו ועדה מתמדת
לעיון אלו.

מר המסחר וההעשייה פ. ספיר:
יש ועדה כזאת בה משתתפים כל הגורמים.
י. ברגר:
אבל ועדה זו קיימת רק במשרד המסחר וההעשייה.
שב המסחר וההעשייה פ. ספיר:
אני יכול להביא לשת את כל המשרדים הנוגעים
בדבר.

אשר לשאלות היצוא, אני מאסער להאנשים
הטריחו את עצמם. אנו אנו קיימנו מספר ישיבות עם היצרנים, התאחדות
עלי ההעשייה ומשקיפי הון חוץ. ומשרדי האוצר ומסחר והעשייה עומדים
בימים אלה להציע שורה ארוכה של הצעות, שאמסור עליהן בועדה. לכן דומני
שהיות אין מעט לקייה סמינר נוסף, והייתי מציע שנמתיך עד שתובאנה הצעות
אלו.

היו"ר ב. אבניאל:
לי נבמה להצעת מר ספיר מתקבלת של הדעת
ואם הנוכחים יטכיו, נדחה את הדיון בשאלה
זו.

י. להמן:
א הועדה מקבלת הודעת השר, אני מטכיו
לדחות את העניין.

היו"ר ב. אבניאל:
ועתה נשמע תשובות השר על שאלות חברי
הועדה.

שר המסחר וההעשייה פ. ספיר:
אני אענה על השאלות לפי הדר שנשאלו.
לשאלתו הראשונה של מר בז'רנו, כיצד
ממנת הממשלה את 12 מליון הדולר להגדלת המלאי - רוב המוצרי הללו מביאה
הממשל בעצמה מתוך הסכומים שמעיקי על האוצר ומופיעים באקטיבה והפסיבה
מקוצרת.

לשאלתו השניה - האם בין יתר ההקלות על
יצוא יקלו במט ההכנסה על הרווחיה של היצרניה? הצעה זו עמדה לנגד
עינינו, ורובם ככולם התנגדה לה. אנו נמצאים במצב שעדיין אנו צריכים
לבנות את מט ההכנסה. לפרוץ בו פירצות נוספות זה רק יזכך את מט ההכנסה
וח העומדי בו, ואיננו חושבים לזה מוצדק.

לשאלתו השלישית - האם מבחינה בין פרמיה
ליצוא לצריות מטבע קשה ובין פרמיה ליצוא לארצות מטבע רכה? - בין
יתר ההצעות יש גם הצעה ביחס לפרמיה, שבעצם קיימת כבר בחלקים מסוימים
של היצוא. אנשי היהלומים מקבלים פרמיה של 40 גרוש על כל דולר, מכל
מקום, הכוונה היא לתת את הפרמיה רק לייצוא לארצות מטבע קשה. ומי שירצה
יוכל לבחור בפמ"ז, אבל לא יהיה גם מפ"ז וגם פרמיה. ארצות המטבע הקשה
הן קודם כל ארצות הדולר, הפרנק השוויצרי והלי"ט, וגם בכמה מקומות שאנו
באחוז אחוז או חצי אחוז הופכים את היצוא למסוף, אי זה הולנד או מקומות
אחרים.

מה שוקן שאלך מה אנו עושים כדי להקיים
מפעלים רנטבילים מבחינה כלכלית. אנו התחלנו רתיכנון והקימונו 10 יחידות
חכנון לטובת טובת של מפעלים. בושרו אלו נמצאי פקידים ממשלה וחפשינים
שוניים ומומחיי שונים. הנהלת העניין מורכבת מהמנהלים הכלליים של מסחר
והעשייה, האוצר וחברת השלומים, הטיחות, התחבורה ובראשה עומד המנהל
הכללי של משרד המסחר וההעשייה. חכנון זה מקיף טכטיל, קרמיקה, חלקי
חלוף, מפעלים כימיים, העשיית עץ, דפוס, חמרי בניין, מתכת ומזון.

סימני ההיכר לאישור הקמת מפעל הח 3:

הגדלת היצוא, הקטנת היבוא והאספקט הבטחוני. זה לא אומר שנשגה, וזה לא אומר שבין המפעלים שנקים יהיו גם כאלה שאינם רנטביליים מבחינה כלכלית. עד היום נחנו אמצעים להשלמת מפעלים רק מכספי השלומים ל-315 מפעלים, וכבר בוצעו הזמנות ציוד לעוד 200 מפעלים, ובתהליך בוצעו נמצאים 100 מפעלים, ועוד 250 נמצאים בדיון.

מר שוקן שאל עוד - האם אנו שמים לב לגורמים

העיקריים מעלים את המחיר, כמו הוצאות הנמל. אנו מטפלים בזה, ובין ההצעות תהיה הצעה של ועדה קבועה שתקפיד על כך. אנו מנהלים מ"מ עם חברת שירותי הנמל המאוחדים על הורדת המחיר ההוצאות. כבר הגענו לידי הסדר עם צי"מ. מחירי ההובלה עלו בחדשים האחרונים, וגם אים נמצאת בקרטל העולמי. אבל אני רוצה להבטיח לוועדת הכלכלה שאנו מטפלים בעניין זה.

לשאלה אם משתדלים לייסל את העבודה ולעלות

את הייצור, משהו נעשה על ידי המכון לפירוק ועל ידי הפרמיות. ישנם מפעלי רבים שבהם הייצור עלה. אני יודע שבקטיף עושים פי 4 מאשר עשו לפני 5 שנים.

לשאלה - מה ביחס להקמת מפעלים על ידי

הממשלה והעברתם לידיים פרטיות, אני יכול להגיד את דעתי כי היצוין נמצא בבירור. השאלה איננה אם מי יותר רנטבילי, כי בשטח הרנטביליות הממשלה היא בדרגה האחרונה. טולל בונה רצה להקים את מפעל הפלדה בשיחוף עם הממשלה. הבשתי את דעתי, כי מה שטולל בונה יכול לעשות בעצמו, יעשה בעצמו. גם אלה שהציעו מפעלים ממלכתיים מכספי השלומים, הציעו רק מפעלים כאלה שאין מי שרוצה להקים. את מפעל האשלג הקימונו בעצמנו כי לא היה מי שרצה להקים אותו, לא החברה הקודמת ולא מישהו אחר. במפעל הדשני רק 10 אחוז הם הון פרטי ו-90 אחוז מכספי הממשלה.

ש. בז'רנו: זה לא בדיוק כך. תהפוך את השכומים לדולרים ותיווכח שזה לא כך.

שר המסחר והתעשייה פ. ספיר: גם את אהפוך את ההשקעות שלהם לדולרים לפי

השער הריאלי, זה בודאי מגיע ל-17 אחוז ולא יותר. 4 שותפים הקימו את המפעל: פיקא, המשביר המרכזי, פי.אי.סי. והדרום אפריקאים. הם השקיעו כל אחד 160 אלף ל"ש. בקשנו מהנהלת המפעל שתתן לנו חשבון לפי ערך הכסף וטשה גולדברג עשה חשבון של 26 מליון דולר. את צארף לזה את מליוני הדולרי שקבלו בשוויץ בערבות הממשלה, זה יהיה רק 18 אחוז, והיתר כספי הממשלה והממשלה עד היום לא לקחה את המפעל. להפך היא מחזיקה רק ב-49-50 אחוז של המניות. לפי.אי.סי נמסרה אופציה לפדות את החברה מתי שהיא רוצה. אבל אם הכוונה היא שיפדו את המניות וישאירו את הממשלה בכל ההלוואות.....

ש. בז'רנו: אדוני, אין זה בדיוק כך.

שר המסחר והתעשייה:

אני מכיר יפה את העניין. המנהלים אינם באי-טוח הממשלה. גולדברג אינו בא-כוח הממשלה, גם לא זינגר ולא ריזנר. באי-כוח הממשלה באים רק לישיבות ההנהלה. עוד לא ראיתי הרכב של הנהלה כה בלתי-נורמלי כמו גדשנים. כל החיזומים והצרות של סגירת המפעל ושביחות באים לממשלה. הנהלת המפעל מתנהלת על ידי ועד פועל, ואני יודע שכיום הם מבקשים שמשרדנו יצורף מישהו להנהלה. העניין מתנהל על ידם ולא על ידי הממשלה. וזה איננו העסק הכי גרוע בישראל. אינני יודע אם אי אפשר היה להקים יותר בזול, אבל המפעל אינו ממלכתי והממשלה מוכנה ברצון לצאת ממנו.

אני חוזר לשאלתו של מר שוקן. בהכנסתי

למשרד המסחר והתעשייה נפגשתי עם אנשי התאחדות בעלי התעשייה, משקיפי הון, חברת העובדים, המשביר המרכזי וטולל בונה, ואמיתי לכולם שהשלומים עומדים לרשותם, והם יכולים לקבל כספים להקמת מפעלים בחנאים נוחים. צר לי, הרשימה של אלה הרואים לקיים מפעלים אינה גדלה.

ואשר לשאלה - מה נעשה בשטח חקר השווקים

הביית בחשבון ליצוא? - אנו הקימונו חברה לחיפוש שווקים במזרח הרחוק. אנו רוצים להקציב שכומים גדולים יותר לחקר שווקים. בזמנו נטעה משלחת לסיין וזה היה בקשר לחפוש שווקים. בכל פעם שעולה רציון מטויים, אנו שוזרים למימושו.

לשאלת הגב' יוספטל - מדוע איך תכנון העשייתי כפי שהוא קיים כחקלאות, כבר אמרתי שאנו מטפלים בתכנון התעשייתי. אבל נכון הוא שהתכנון התקלאי קיים כבר 30 שנה לפחות. לא כן בתעשייה. נכון שגאסט תכנן תעשייה ובמשרד המסחר והתעשייה לא פסקו אנשינו טובים ופחות טובים לטפל בתכנון התעשייה בזמנה של ברנשטיין, גרי ויוסף. מהו הצטבר אבל ביחס לחקלאות זה 1 לעשרה.

מר אבנאל שאל, מה נעשה בשטח חקר השווקים. המשרד הקים בתוך אגף הייצוא יחידה מיוחדת הוסקה בחקר שווקים כל הזמן. היחידה מרכזת אינפורמציה על מחירי החקלאות בשווקים העולמיים.

אשר לשאלה - מה הרווח במטבע חוץ מהייצוא שלנו, אני רוצה להגיד כיצד אני מעריך את העניין. ב-1955 ייצאנו מזון ובעיקר הדריש ב-35 מליון דולר. אני מעריך שהערך המוסף בסכום זה הוא בין 50-60 אחוז. הפרדסנים מעריכים זאת ביותר, אבל השאלה היא מה כוללים בזה, אם כוללים גם את החשמל והזבל החימי שאנו מייצרים בארץ. במחכת הגיע הייצוא ל-8 מליון דולר לעומת 11 מליון בשנה שעברה והערך המוסף הוא 30 אחוז. במוצרים וחמרי בנין הגיע הייצוא ל-4,5 מליון דולר, והערך המוסף אני מעריך - 50 אחוז.

ג. שוקן: האם נכון הדבר שתהיה פרמיה על יצוא מלט?

שר המסחר והתעשייה פ. ספיר: אני מניח שכן. יצוא מוצרי התעשייה הקלה הגיע ל-9 מליון דולר, והערך המוסף, כפי שאני מעריך, הוא 50-60 אחוז. שטטיל ועור - 6 מליון דולר והערך המוסף 50 אחוז. יהלומים, כפי שספרתי בישיבה הקודמת לפני שנתיים היה הערך המוסף אפס, והשנה אני חושב שיגיע ל-20 אחוז.

אולם את משוויים את הערך המוסף של הייצוא התעשייתי לכל ההשקעות שעשינו בו ועדיין אנו עושים כיום, צר לי מאד, התוצאות אינן מתאימות להשקעות שנעשו.

ואשר לשאלה - האם נתן משרד המסחר והתעשייה את דעתו על העדפת הייצוא האיכותי של פני הייצוא הכמותי, אני חושב מאד שאם נחתי לבדוק שאלה זו מצבנו לא יהיה טוב ביותר.

לשאלתו של מר אולמרט - מתי נחל את הגרעון של 270 מליון לירות, אני הייתי רוצה שב-4-5 השנים הקרובות נקטין את הגרעון בחצי, כי החצי השני כולל 70 מליון דולר השקעות וטכום מסויים לחובות שאנו מטלמים מדי שנה. בכדי להקטין גרעון זה בחציו, אנו צריכים להגדיל את הייצוא עד 400 מליון דולר. אני חושב שזה יתכן, כי בשטחים מסויימים אנו מקטינים את היבוא ותוך 5 שנים יהיו לנו עוד 5 מליון היבוא פרי הדר שנוכל ליצא לחו"ל.

לשאלתו השניה - האם קיימת תכנית לניאול המים בכוח מניע במקום דלק - יש כמה תכניות. יש תכנית להקמת תחנה של 48 אלף קו"ט, ומתוך 600 אלף קו"ט שאנו רוצים להגיע אליהם, זה מהווה רק 8 אחוז. יש תכנית גדולה שאינני מאמין בה, של הפעלת הים התיכון; ואינני מאמין בה משום שיש אורך ב שיתוף כלכלי עם הערבים כדי להגשימה, ועד שנגיע כלך, אני חושב שנוכל להשתמש בכוח אטומי.

לשאלתו השלישית - האם נכון שהמיי-טמסקים ממפעל המים בראש העין עולים 15 גרוש הקוב, והאם זה רנטבילי בשביל החקלאות, אני צריך לומר שמחיר המים איננו 150 פרוטה הקוב, אלא 45 פרוטה. אבל גם מחיר זה אינו זול. החקלאים משלמים 30 פרוטה והטוכנות משלמת את הפרט. הקולקולציה של המפעל בנויה על 38 פרוטה ובזה אמורטיזציה של המפעל ל-60 שנה.

לשאלה - מהו אחוז השלומים המיועד לתצרוכת - עד היום בצענו הזמנות מהשלומים בסכום של מליארד ורבע מרק. (מספרים אלה אינם לפרטות) לציווד תעשייתית ולא תעשייתית - 39 אחוז, ברזל - 13 אחוז, חתימה אל-המלונים - 3 אחוז, דלק 25 אחוז. והיחיד החלם למוצרי צריכה

מר זונא שאל - מהי ההתפתחות המשוערת לשנת 1956. ב-1955 השקענו במשק הישראלי 600 מליון לירות, מזה השקעות שאינן נותנות שוט זבר, כמו השקון, ומזה השקעות שתחנה פירות. לצערי איננו יכול להגיד מה יקרה ב-1956, איש אינו יכול להגיד זאת.

ואשר לשאלה - כיצד מכוונני את היצוא החקלאי - הפרמיה לייצוא התחילה מהייצוא החקלאי, וגם להבא במידה שנצטרך לעודד את היצוא על ידי פלמיות, נעשה זאת.

מה אונא שאל עוד - מה הן אפשרויות התפקה התעשייה. בדרך כלל היצוא התעשייתי, פרט למכונות, גדל אבל כמובן, לא באותם ממדים שהיינו רוצים. מה שנחוץ לנו הוא, שחלק המצריכה המקומית ילך ליצוא.

לשאלת המצב בתעשיית היהלומים, אני יכול להגיד שהשוק נמצא וחתודות, כי גם הקניות נמצאות וחתודות, ואנו מקבלים רק חלק מהייצור העולמי. השנה חלפנו הגיע לסכום של קרוב ל-20 מליון דולר, ואם לא יהיו זעזועים, זה עלול להיות גם השנה קרוב ל-20 מליון דולר.

מר אלמוגי אל, את כדאי להקים מפעלים שאינם רנטביליים ואם לאו. ענין זה אינו שייך לי, אבל אני יכול לומר, שאף מפעל אינו רנטבילי מהיום הראשון להקמתו. מכל מקום, מפעל שאינו רנטבילי לגמרי, עזרת הממשלה אינה נתנת לו.

ואשר לשאלתו השניה, האם בגלל המצב הקשה באשראי לא כדי להגיע למסקנה שאריך לבטט שיטה דפרונציאלית לרביית - אנו יושבים על מדוכת הרביית. אני נמנה על אלה החושבים שאריך להיות חוק בענין הרביית. יש כלכלנים החולקים על כך ומסתייעים בדוגמאות מארצות אחרות. לגבי ארצות אחרות איננו כפאין את הדעה שרביית גבוהה היא אמצעי לבלימת האינפלציה, אבל במדינת ישראל, חשוב שיהיה חוק לגבי רביית מכסימלית.
ש. בז'רנו: מהי לועתך הרביית המכסימלית?

שר המסחר והתעשייה פ. ספיר: כיום יש בנקים שהרביית שלהם עולה על 12 אחוז. אני חושב שמעל ל-12 אחוז צריך להגיל קנסות.

5 מליון דולר שהעמדנו לרשות הייצוא אינם ממלאים שום תפקיד בשוק המקומי.
היו"ר ב. אבניאל: ח המשך החשובות נשמע ביום ד' בשעה 11.15. אני מודה לשר המסחר והתעשייה ולמר גלקמן.

ועתה אני רוצה להעלות רעיון שנמסור ל-3 חבריה - בז'רנו, שוקן ויוספטל, שיעברו על החמר וינסו להעלות כמה הצעות לטיכום.
י. אלון: אני מציע לצרף לועדה זו את הח' אלמוגי.

היו"ר ב. אבניאל: אני אמוכן לקבל זאת. והצעה שניה - בקשר עם הדיון על מפעל האשלג, הא לא היה רצוי שנזמין את מר זובימסקי?

י. אלון: אבל בנוכחות האנשים היושבים בזה עכשו.
היו"ר ב. אבניאל: ברור. בזה אנו משלימים.

הישיבה נסולה.

הישיבה נעלה בשעה 13.40